

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Δι' συνδρομὰς ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγεῖου 14.

1 Ἰανουαρίου 1889.

Η Α'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἀπολαύοντες σήμερον τῆς ἐλευθερίας, σπεύδμεν νὰ ἐορτάσωμεν τὴν πρώτην τοῦ ἀνατέλλοντος νέου ἔτους ἡμέραν ὡς ὅλοι οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοί, διδόντες δῶρα ὀλίγον ἀκριβὰ καὶ λαμβάνοντες εὐχὰς ἔτι ἀκριβοτέρας. Αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν ὡς πολιτῶν καὶ ὡς μελῶν τῆς κοινωνίας, αἱ ἐπίσημοι δοξολογίαι καὶ παρουσιάσεις, αἱ συγγενικαὶ καὶ φιλικαὶ ἐπισκέψεις μόλις που ἀφίνουσιν εἰς ἡμᾶς καιρὸν νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸν στενὸν ἀλλ' εὐφρόσυτον τῆς οἰκογενείας κύκλον, νὰ ἴδωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναγεννωμένους ἐν τοῖς τέκνοις ἡμῶν καὶ νὰ συγκαταβῶμεν ἔστω ἐπὶ στιγμὰς ὀλίγας μετ' αὐτῶν εἰς τοὺς πάνευδαίμονας ἐκείνους τῆς παιδικῆς ἡλικίας χρόνους, ὅτε ἡ πρώτη Ἰανουαρίου ἦτο ἡμέρα λήψεως δώρων καὶ ἐκχύσεως χαρᾶς ἐνῶ σήμερον ἀποδεχόμεθα αὐτὴν ὡς σταθμὸν τοῦ βίου, καθ' ὃν ἀναμετροῦμεν τὰ ἔτη ὅσα παρῆλθον καὶ αἰσθανόμεθα ὅσημέραι ἐπαχθέστερον τὸ βᾶρος αὐτῶν. Ἄλλ' εἶνε ἄρά γε ἐπ' ἱσῆς εὐτυχεῖς πάντες ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουσι μόνον παρελθόν; Ποῦ δὲ θὰ ταχθῶμεν ἡμεῖς ὅσων ἐν τῇ πλάστιγγι τοῦ βίου ὁ δίσκος τοῦ μέλλοντος ἤρχισεν ἤδη νὰ γίνηται ἐλαφρότερος τοῦ δίσκου τοῦ παρελθόντος;

Ἐκεῖνοι ὅσοι ἔχουσιν ἀκόμη τὸ μέλλον ὅλον δι' ἑαυτοὺς, μεστὸν ὀνείρων χρυσῶν, ἅτινα τίς οἶδεν ἂν δὲν θὰ διαλυθῶσιν ὑπὸ πνοῆς ἀνέμων ἀντιζῶων, ἐκεῖνοι ὅσοι πλανῶνται ἀκόμη αἰθεροβάμονες ἐν κόσμῳ φανταστῆς εὐδαιμονίας δὲν θὰ κατέλθωσι βεβαίως σήμερον ἀπὸ τῆς αἰθερίας σφαίρας, ὅπου φέρουσιν αὐτοὺς ἀκούραστοι τῆς πρώτης νεότητος αἱ πτέρυγες. Τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο εἶνε προωρισμένον δι' ἐκείνους ὅσοι, μόνον χαρὰν ἔχοντες τὴν ἀναπόλησιν τοῦ παρελθόντος, εὐχαρίστως δύνανται νὰ συνδέσωσι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν πρὸς τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἀναμνήσεις τὴν ἀναπαράστασιν παλαιῶν ἐορτῶν τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, ἃς ἐπανηγύρισε τὸ ἔθνος κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἀνεξαρτησίας του ἡμέρας.

Αἰῶνας ὅλους εἶχε παρέλθει ἡ πρώτη Ἰανουαρίου ἐν τῇ πατρίῳ ἡμῶν γῇ ἀνελεύθερος καὶ στυγνῇ. Ἦτο ἐορτὴ τῆς ἐκκλησίας μόνον καὶ τοῦ οἴκου. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν περιτελλομένων ἐνιαυτῶν ἤρχετο ὁ "Αἰ-Βασίλης ἀπὸ τῆς Καισαρείας, βασιτάζων

κόλλαν καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι φέρων δῶρα καὶ εὐχὰς εἰς τοὺς οἴκους, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐλευθερίαν μὴ φέρων. Εἶχε παρέλθει τοσοῦτος χρόνος ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀνεξαρτησίας, ὥστε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐφαίνετο λησμονήσας αὐτὴν καὶ μὴ ἀζιῶν καὶ αὐτὴν μιᾶς καὶ εὐχῆς ἐν τοῖς ἄσμασι δι' ὧν ἐψάλλετο ἡ ἀρχηχρονία. Δὲν γνωρίζω τοῦλάχιστον οὐδὲ ἐν τοιοῦτο δημῳδῶδες ἄσμα, ἐν ᾧ νὰ ἐκφράζηται ὁ πόθος τῆς ἀπελευθερώσεως ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν εὐχῶν πρὸς τὸν αὐθέντην καὶ τὴν κυράν. Ἡ ἰδέα τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους ἀρμοδιώτερον συνεδέετο πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Λαμπρᾶς, ἥτις εἶχεν οὕτως εἰπεῖν καὶ συμβολικὴν τινα σημασίαν διὰ τὸ δοῦλον ἔθνος καὶ μετεἶχε μυστηριωδῶν πόθων καὶ ὀνείρων. Ἀλλὰ τίς δύναται ποτε νὰ φαντασθῇ, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου ἔτους, τὸν ἐπίσημον ἐκεῖνον σταθμὸν πάσης ἰδιωτικῆς καὶ δημοσίας ἀναμνήσεως, ἦτο δυνατόν νὰ λησμονῇται τελείως τὸ μέγα ὄνειρον;

Τίς οἶδε ποσᾶκις, μάλιστα κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐξῆλθε τῶν χειλέων τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν Ἑλλήνων ἡ γλυκεῖα καὶ εὐελπὶς εὐχὴ καὶ τοῦ χρόνου ἐλεύθεροι, ὁμοῖα πρὸς τὴν προσφώνησιν τῶν Ἑλλήνων ναυτίλων, οἵτινες ἀπευθύνουσι πρὸς ἀλλήλους ἐν ὥραις πανηγυρικαῖς καὶ ἐπισήμοις τὸ τρυφερόν ἐκεῖνο καὶ πολυσήμαντον καὶ νόστου μεστὸν καλὴν πατρίδα!

Ἄλλ' ἦλθε τέλος ἡ μεγάλη ἡμέρα ἣν ἐκύησαν αἰῶνες ὅλοι πόνων καὶ ἀγωνίας. Τὸ ἔθνος ἔδραξε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ βράχοι τῆς Ἑλλάδος ἀντελάλησαν τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων. Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔτος συνήρχετο τὴν 20 Δεκεμβρίου 1821 ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων ἐθνικῇ συνέλευσις. Γνωστὸν εἶνε, ὅτι κύ-

ριον ἔργον τῆς συνελεύσεως ἐκείνης ὑπῆρξεν ἡ σκέψις περὶ πολιτεύματος ἀρμόζοντος εἰς τὸ ἀναστάν καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον ἔθνος, ὅπερ καίπερ ἀσύντακτον ὄν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου εἶχεν ἐπιτελεῖσαι θαύματα ἀνδρείας, μόνον πολιτεύμα καὶ μόνον ὁδηγὸν ἔχον τὴν φιλοπατρίαν. Τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας εἶχεν ἤδη ἀντηχήσει ἀπὸ μηνῶν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος, ἐξερχθὲν ὑπὸ τοῦ βροντοφωνοτάτου τῶν κηρύκων, τοῦ καρυοφυλλίου. Καὶ διατυπώσεις δ' ἐγγράφοι τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους δὲν εἶχον λείπει, ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν πρὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως εἶχε τύπον ἐπίσημον καὶ γενικόν, ἦσαν δὲ μᾶλλον πράξεις τοπικῶν σωματείων, μὴ φέρουσαι χαρακτῆρα πανελλήνιον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὡς πρώτη καὶ ἐπίσημος διαβεβαίωσις τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ προκήρυξις ἐκείνη τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ ἐκδοθεῖσα τὴν 1 Ἰανουαρίου 1822.

Ἡ προκήρυξις αὕτη εἶνε σύντομος, ἀλλὰ πολυσήμαντος. Τὸ κήρυγμα ἔχει ἀναλογίαν τινα καὶ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Jefferson συνταχθεῖσαν καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1776 ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς συνόδου δεκτὴν γενομένην προκήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἔγγραφο τοῦ Jefferson εἶνε μακρὰ καὶ εὐγλωττος δικαιολογία τῆς ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας ἀποσχίσεως τῶν Ἀμερικανῶν, βραχὺ καὶ ἀξιωματικὸν εἶνε τὸ κήρυγμα τῶν κατὰ τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς τῆς Πιάδας συνηθροισμένων παραστατῶν τοῦ ἐλληνισμοῦ. Ὅλιγαι λέξεις ἤρκεισαν εἰς τὸν ἄγνωστον ἡμῖν συντάκτην τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης προκηρύξεως τῶν Ἑλλήνων, ὅστις δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εἶνε αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἢ ὁ Θεόδωρος Νέγρης, ὅπως ἐκφράσῃ ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἔθνους, ἐπισφραγισθέντα ὑπὸ τῶν θυσιῶν δι' ὧν ἀπέσεισε τὸν ἐπὶ αἰῶνας βαρύνοντα αὐτὸ βαρβαρικὸν ζυγόν.

«Ἐν ὀνόματι τῆς ἀγίας καὶ ἀδιαίρετου Ἁγίας Τριάδος.»

«Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη »ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ »τὸν βαρύντατον καὶ ἀπαρδειγματίστον ζυγόν »τῆς τυραννίας, καὶ ἀποσεῖσαν αὐτὸν μὲ μεγὰρ »πλὴς θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομί- »μων Παραστατῶν του, εἰς ἐθνικὴν συνηγμέ- »νων συνέλευσιν, ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, »τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίν καὶ ἀνεξαρτη- »σίαν.»

«Ἐν Ἐπιδαύρῳ, τὴν α' Ἰανουαρίου, ἔτει α' καὶ Α' τῆς Ἀνεξαρτησίας.»

Ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως,

ἥτις ἀμέσως κατόπιν, τελοῦσα τὸ ἔργον, δι' ὃ συνήχθη, ἐψήφισεν ὁμοφώνως τὸ εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς ἐκλεχθείσης ἐπιτροπείας ὑποβληθὲν σχέδιον προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, εἶνε κατὰ ταῦτα ἡ πρώτη ἐπίσημος καὶ πανελλήνιος κήρυξις τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Εἰς τὴν 25 Μαρτίου, τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἣν εὐοιῶνως ὁ ἐλληνισμὸς ἀπεδέχθη ὡς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, προσετέθη ἡ 1 Ἰανουαρίου, ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ ἀνατέλλοντος νέου ἔτους, τοῦ πρώτου ὅπερ ἐχαιρέτισαν ἐλεύθεροι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐλληνισμοῦ οἱ συνελθόντες ὅπως παράσχουσιν εἰς τὴν μαχομένην πατρίδα ὑπαρξίν καὶ κύρος, πολιτεύμα καὶ διοίκησιν.

Αἱ δύο ἡμερομηνίαι ἔχουσι λοιπὸν ὁμοίαν σημασίαν, καὶ ἑκάτερα τούτων θὰ ἠδύνατο νὰ διαμφισβητήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτῇ μᾶλλον νὰ θεωρῆται ὡς ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν ἑναρξίν τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ ἀμφιετηρὶς τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας θὰ ἠδύνατο νὰ τεληται ἀδιαφόρως τὴν 1 Ἰανουαρίου ἢ τὴν 25 Μαρτίου κατὰ τὴν διαφορὴν ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἐκτίμησιν τῶν δύο τούτων ἐπισήμων ἡμερῶν. Καὶ ἡμεῖς μὲν σήμερον ἐορτάζομεν, ὡς γνωστόν, τὴν ἀμφιετηρίδα τῆς ἀνεξαρτησίας τὴν 25 Μαρτίου. Συνεπληρώθη δὲ ἡδη δλόκληρος πεντηκονταετία ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν καθιερώθη ἡ ἡμέρα αὕτη ὡς ἡμέρα ἐθνικῆς ἐορτῆς. Διάταγμα τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, συνυπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γ. Γλαράκη καὶ ἐκδεδομένον τὴν 15 Μαρτίου 1838 διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς «Ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἡμετέρας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας θεωρήσαντες »ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς 25 Μαρτίου, λαμπρὰ καθ' ἑαυτὴν εἰς πάντα Ἑλλήνα διὰ τὴν ἐν αὐτῇ »τελουμένην ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς »Θεοτόκου, εἶνε προσέτι λαμπρὰ καὶ χαρμώδυσ- »νος διὰ τὴν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἑναρξίν »τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τοῦ ἐλληνικοῦ »ἔθνους, καθιεροῦμεν τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ »διηγεκέως ὡς ἡμέραν ἐθνικῆς ἐορτῆς, καὶ δια- »τάττομεν τὴν διαληφθεῖσαν Ἡμετέραν Γραμ- »ματείαν νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἐνεργήσῃ τὸ παρὸν Διάταγμα.»

Καὶ τοιαύτη μὲν εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς 25 Μαρτίου ὡς ἡμέρας τῆς ἐναρξέως τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Διατάγματος τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως δὲν ἔμενεν ἀνεόρταστος ἡ ἀμφιετηρὶς τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἥτις ἐπανηγυρίζετο καὶ κατ' αὐτὰ ἡδη τὰ ἔτη τῶν ἀγῶνων. Ἡ μόνη δὲ διαφορὰ εἶνε, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ πανηγυρίς ἐτελεῖτο τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ὡς ἐπέτειον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων προεκηρύχθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐν

Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως, ἥτις ἔδωκεν εἰς τὸ ἔθνος τὸ πρῶτον ἐλεύθερον πολιτεύμα.

Δὲν ἔχομεν πολλὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ ἄπῃποι ἡμῶν ἐώρταζον τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἡμέραν. Πολλὰκις ἡ ἀγωνία τοῦ πολέμου, ἡ συγκίνησις τῶν μαχῶν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων ἡ διχόνοια ἐδηλητηρίαζον τὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς οἱ πρόκριτοι τοῦ ἔθνους συνῆλθον κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἐπιδαυρίας ἐν ἐνθουσιασμῷ ἐξάλλω, δακρύοντες καὶ ἀσπαζόμενοι ἀλλήλους ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι εἶνε ἀντιπρόσωποι λαοῦ ἀποσείσαντος τὸν κλοιὸν τῆς δουλείας, ἐντεταλμένοι νὰ σκεφθῶσι περὶ τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ οὐχὶ ὑπὸ τὴν μάλιστα τῆς βαρβάρου δεσποτείας, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ἰδίας ἐαυτῶν φιλοπατρίας ὡς μέλη καὶ πατέρες πολιτείας ἐλευθέρης. Ἀλλ' ὁσάκις ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου εἶχεν εὐλογῆσει τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα, ὁσάκις συνέπιπτεν ὀλίγας πρὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου ἡμέρας ν' ἀποσβεθῇ ὡς ἐκ θαύματος κίνδυνος βαρὺς, εὐόωνος ἀνέτελλεν ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔτους ἡμέρα, καὶ ἐγκαρδιώτεραι ἀπενέμοντο ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς αἱ εὐχαὶ τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Σωτῆρα, εἰς ὃν ἔχρεώσται ὁ ἑλληνισμὸς οὐ μόνον τὴν ἐθνικὴν του ἀνεξαρτησίαν τὴν κυρωθεῖσαν διὰ τοῦ ψηφίσματος τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως, ἀλλὰ καὶ τὰς προσφάτους νίκας. Κατὰ τοιαύτας ποτὲ περιστάσεις μετ' ἰδιαζούσης λαμπρότητος ἐπανηγυρίζετο ἡ ἀμφιετηρίς τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ὅροι οἵτινες τὴν ἑορτὴν τῆς ἀμφιετηρίδος καθίστανον πανηγυρικωτέραν ἰδίως ἐν Μεσολογγίῳ. Φοβερὰ ὑπῆρξε τελευτῶντος τοῦ 1822 ἡ πολιορκία τῆς ἐνδόξου πόλεως. Ἐνδεκα ὅλας χιλιάδας ἀνδρῶν ἦρον μεθ' ἐαυτῶν ὁ Ὁμέρ Βριῶνης καὶ Ῥεσιδ-πασσας πολιορκούντες τὸ Μεσολόγγιον κατὰ γῆν, ἐν ᾧ ὁ Ἰουσοῦφ πασᾶς ἀπέκλειε τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάσσης. Μόλις ἐξακόσιοι ἦσαν οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν χθαρμαλῶν χωματίνων τειχῶν τῆς πόλεως, ὧν ὁ περιβολὸς εἶχεν ἀνάγκην πρὸς ἄμυναν τετρακισχιλίων τουλάχιστον μαχητῶν. Ἡ γενναία πόλις, ἥτις μόλις δι' ἓνα μῆνα εἶχε τροφὰς, ἤθελε πάντως πέσει, συνεπιφέρουσα τὴν πτώσιν ἀπάθους τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἥς ἦτο τὸ καρτερικὸν προπύργιον, ἃν οἱ Τούρκοι δὲν ἔχοναν πολῦτιμον χρόνον εἰς ἀνωφελεῖς διαπραγματεύσεις, διχαζόμενοι ὑπὸ ἀμφιγνωμίας, ἦν προεκάλει τὸ φιλοχρήματον τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ὁμέρ πασᾶ, οἵτινες, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ κέρδος ἐποφθαλμιῶντες, ἀπήχον αὐξήσιν μισθοῦ καὶ δικαίως ἀπεκάλουν *σαράφη* των τὸ πολιορκούμενον Μεσολόγγιον. Ἡ τοιαύτη χρονοτριβὴ ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Πετρόμπετην, τὸν Ζαΐ-

μην καὶ τὸν Δεληγιάννην νὰ λύσωσι μεσοῦντος τοῦ Νοεμβρίου τὴν κατὰ θάλασσαν πολιορκίαν, ἐπιβαίνοντες πλοῖον ὑδραϊκῶν καὶ νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὸ Μεσολόγγιον μετὰ χιλίων Πελοποννησίων καὶ ἐπαρκῶν τροφῶν. Ἐνισχυθέντος οὕτω τοῦ Μεσολογγίου, παρήλθεν ὅλος μὴν ἀπραξίας τοῦ Ὁμέρ, ὅστις μόλις, ὅτε ἤρχισαν ἐπιλείποντα ἐν τῷ στρατῷ τῶν πολιορκητῶν τὰ τρόφιμα ἀπεφάσισε τὴν ἐφοδον, ὁρσιθεῖσαν διὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων. Ἀλλ' ὅτε ἦλθεν ἡ τεταγμένη ὥρα, οἱ πολιορκούμενοι δὲν εὐρέθησαν ἀμέριμνοι καὶ παραδεδομένοι εἰς τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν χρέη, ὡς ἀνέμενεν ὁ πασᾶς. Ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Γιάννης Γούναρης, ὅστις ἠκολούθει τὸν Ὁμέρ ὡς κυνηγὸς του, ἀνακαλύψας τὸ μυστικὸν τῆς ἐφόδου, εἶχε προδώσει αὐτὸ εἰς τοὺς Ἑλληνας τοῦ Μεσολογγίου. Θαρραλέοι προεχώρησαν καὶ ἀνύποπτοι οἱ Ἀλβανοὶ, ὅτε φοβερὸν πῦρ ἀντήχησεν ἐκ μέρους τῶν κεκρυμμένων Ἑλλήνων. Ἐσπευσμένη ὑπῆρξεν ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων, οἵτινες μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἠναγκάζοντο ἕνεκα τῆς εἰδήσεως περὶ τῆς βοήθειας ἣν ἡτοιμάζετο νὰ παρέξῃ εἰς τὸ Μεσολόγγιον ὁ Ὀδυσσεύς, νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα φεύγοντες εἰς τὴν Ἡπειρον.

Ἡ πρώτη Ἰανουαρίου τοῦ 1823 ὑπῆρξε διὰ τοὺς Μεσολογγίτας πολὺ φαιδρότερα τῆς θλιβεράς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καθ' ἣν ἐμελλε νὰ γείνη ὁ ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγών. Τὸ Μεσολόγγιον ἐπανηγύρισε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν πρώτην ἐπέτειον τῆς προκηρύξεως τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως μετὰ διπλῆς χαρᾶς, διότι ἐώρταζε συγχρόνως τὴν ἀπαλλαγὴν του ἀπὸ διμήνου στενωχόρου πολιορκίας. Συνηνώθησαν λοιπὸν ἐν τῷ μέλλοντι αἱ δύο ἑορταὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, καὶ ὡς φαιδρὰ ἀπήχησις τῆς χαρᾶς ἥτις κατὰ τὴν πρώτην τοῦ νέου ἔτους ἡμέραν ἐπεκράτει ἐν Μεσολογγίῳ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν αἱ λέξεις δι' ὧν τὰ *Ἑλληνικά Χρονικά* ἐχαιρέτιζον τὴν 1 Ἰανουαρίου 1824. «Ὁ συνεχὴς τῶν κανονίων κρότος, ἔγραφεν αὐθιμὲρὸν ἡ ἐφημέρις τοῦ φιλέλληνος Μάγερ, καὶ τοῦ λαοῦ ὅλου αἱ χαρμόδουνοι φωναὶ ἀνῆγγειλαν σήμερον τὴν ἐνιαύσιον πανηγυριν τῆς καθιερώσεως τοῦ ἡμετέρου *πολιτεύματος* ἐπὶ τῆς πρώτης ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως. Τὰ αἰσθηματὰ ἐκάστου πατριώτου διηγέρθησαν ζωηρότατα στοχαζομένου, ὅτι ὁ ἴδιος κρότος, ὅστις διὰ κληρῦται τὰ πολιτικὰ δίκαιά του, τοῦ ἀνακαλεῖ συγχρόνως εἰς τὴν μνήμην τὴν αἰσχρὰν καὶ ἄτιμον τοῦ Ὁμέρ-Πασᾶ φυγὴν, συμβᾶσαν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀξιωματικῆς πολιορκίας τῆς πόλεως ταύτης κατὰ τὸ 1822 ἔτος.»

Τὸ ἄρθρον τῶν Ἑλληνικῶν Χρονικῶν πολλὰ

συνετὰ ἀναγράφει, ἐκ τῆς ἐορτῆς ταύτης λαμβάνον ἀφετηρίαν. Ἡ ὁμόνοια ἰδίως, τῆς δυστυχῶς τὴν ἔλλειψιν πολλὰκις ἡσθάνθη κατὰ τὰ πολυδύνα ἐκεῖνα ἔτη ὁ ἀγωνιζόμενος ἑλληνισμός, παρέχει ἀφορμὴν σκέψεων εἰς τὸν ἀρθρογράφον, καὶ ὁ κάλαμός του συντρίβεται εἰς ἀνάθεμα κατὰ τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι «μὲ τὰ αἰσχροὰ» πάθη ἢ μὲ τὰς δοξομανεῖς κλίσεις τῶν ζηητοῦν ν' ἀνατρέψουν τὸ μέγα ἔργον, θεμελιωμένον καὶ στηριγμένον μὲ τὸ ἀκρίβον αἷμα τῶν ἀδελφῶν καὶ τέκνων μας!» Ὡραῖος δὲ εἶνε καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ ἀρθρου, συνοψίζων ἐν ἐκφράσεσι διαυγοῦς καὶ πεφωτισμένης φιλοπατρίας τοὺς πόθους τῶν ἀνδρῶν, ὧν μόνον κέντρον πρὸς δρᾶσιν ἦτο τοῦ ἔθνους ἡ εὐδαιμονία. «Οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἐνώσεως καὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσιώσεώς των ἔθεσαν Νόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ κυβερνῶνται ὅστις λοιπὸν ἡ κρυφίως διὰ διαφορῶν σπουδαρχικῶν τεχνασμάτων, ἡ φανερά καὶ ἐνόπλιως ἤθελεν ἐγερθῇ κατ' αὐτῶν, πρέπει ν' ἀποκλείεται ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ, ὅσα ἡ κοινὴ συγκατάθεσις ἀπεφάσισε νὰ μοιράζωνται ἐπίσης εἰς καθένα πολίτην καὶ κηρύττομεν τρανότατα, ὅτι τὸ πρῶτον χρέος ἐκάστου πατριώτου εἶνε νὰ κατατρέχη πλέον παρὰ τοὺς Τούρκους αὐτοὺς πάντας, ὅστις, ἢ ἀπὸ πάθη ἢ ἀπὸ ἄλλας αἰτίας κινούμενος σπεύδει νὰ κλονίσῃ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τὰ θεμέλια.»

Συγκινοῦσιν ἡμᾶς ἀληθῶς σήμερον, ἀναγινώσκοντας ταῦτα, τοῦ γράφοντος αἱ πατριωτικαὶ σκέψεις. Ἀλλ' οὐχ ἦτον συγκινεῖ ἡμᾶς ἡ ἀφελὴς διήγησις περὶ τοῦ συνεχοῦς τῶν κανονίων κρότου καὶ τῶν χαρμοσύνων φωνῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Μεσολογγίου ὅλου, πανηγυρίζοντος τὴν ἀμφιετηρίδα τῆς προκηρύξεως τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Ὁμέρ Βριῶνι ἀπαλλαγῆς. Μεταξὺ τῶν τηλεβόλων ἐκείνων εὐρίσκοντο πάντως καὶ τινὰ ἐκ τῶν δεκατεσσάρων ἐκείνων, ἅτινα εἶχεν ἡ πόλις ἐπὶ τῶν ἀνισχύρων τειχῶν τῆς, ὅτε ἡμύνετο κατὰ τοῦ Ὁμέρ Βριῶνι, εὐρίσκοντο πάντως καὶ τινὰ ἐκ τῶν δέκα τῶν κυριευθέντων κατὰ τὴν ἐπαίσχυντον φυγὴν τῶν περὶ τὸν πασάν, τινὰ τέλος ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἔμελλον ἔπειτα νὰ ἡγήσῃσι κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Βύρωνος καὶ ὅτε ἡ πόλις ἡγωνίζετο λιπόφυχος τὸν ἔσχατον τῶν ἀγῶνων.

Ἐθνη προωρισμένα καὶ θέλοντα νὰ ζήσωσι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσι τὰς ἐορτάς, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ὀδύνας τοῦ παρελθόντος. Αἱ ἐορταὶ ἡμερῶν παρῳχημένων δύνανται πολλὰκις νὰ διαχύσωσι χαρὰν ἐν ἡμέραις παρούσης ἐθνικῆς θλίψεως, ὡς αἱ ὀδύναι τῆς χθὲς δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀντὶ διδάγματος καὶ νοουθεσίας ἐν μέσῳ ἐπιλήθμονος εὐφροσύνης τῶν συγχρόνων.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν Ἰστορημα.

(Βραβευθὲν ἐν τῷ διηγηματικῷ ἀγῶνι τῆς Ἑστίας).

Ἔσται δὲ θητοὺς εἰσελὼ λόγος
μέγας τῆς σῆς πορείας.
(Ἀισχ. Προμηθεύς).

~~~~~

Ἡ Νορβηγία τυγχάνει μία τῶν περικαλλεστέρων χωρῶν τῆς γῆς. Ἀπὸ τῆς 57ης μέχρι τῆς 71ης μοίρας διήκουσα, ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λινδενσάας μέχρι τοῦ Βορείου, ἐκτείνει μακροτάτην παραλίαν εἰς τὰς κραταιὰς περιπτύξεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς πεπηγμένης θαλάσσης. Μανιωδῶς ἐπέρχονται τὰ κύματα κατὰ τοὺς ἀτελευτήτους χειμῶνας τῶν ἀνηλίων ἐκείνων κλιμάτων, καὶ σὺν τῇ παρελεύσει τῶν αἰῶνων, δάκνοντα καὶ καταβιβρώσκοντα, κατέταμον τὰς ἀπορρώγας ἀκτὰς εἰς μυρίους κολπίσκους, τὰς περιωνύμους φιορδας, ὧν πολλαὶ εἰσέδυσαν βαθέως ἐντὸς τῶν γαιῶν, καὶ ἀνεκκαλήτους ἡμφιέσθησαν φυσικὰς καλολιάς.

Ἐκεῖ κοιμῶνται μειδιώντα νάματα, ἅτινα μόλις ρυτιδοῖ μελωδικὸς φλοῖσθος, καὶ ἡρέμα διολισθαίνει τὸ ἀκάτιον τοῦ ναυτίλου παρὰ τοὺς πόδας μελανῶν βράχων, οὓς ἐνιαχοῦ καλύπτει μανδύας παρθένων ὁσῶν, καὶ ὧν μαρμαίρουσιν εἰς τὰς ἐσπερινὰς ἀκτῖνας αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαί. Τοσοῦτον δὲ στενακὶ εἰσιν αἱ κατάφρακτοι αὐταὶ θάλασσαι, ὥστε οἱ ἐκατέρωθεν τεράστιοι ὄγκοι, διαρκῶς ἀλλήλους περιπτυσσόμενοι, ἀντιτάσσουσι τῷ ταράττοντι τὰς ἐρημίας ἐκείνας γρανίτειον πρόχωμα, ὅπερ ἐν τοῦτοις καταπετάννυται βαθμηδόν, δίκην θεατρικῆς αὐλαίας, καὶ ἀνελίσσει πρὸ τῶν ἐκπλήκτων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν νέαν ἀπαράμιλλον σκηνογραφίαν.

Πράγματι δὲ ἀνεξάντλητά εἰσι τὰ μέσα, δι' ὧν ἡ θεὰ Πρόνοια ἐπιδιώκει τὴν εὐμάρειαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνῷ ἡ ἀγρία ἐκείνη χώρα, διαρκῶς ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ τε Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Αἰόλου, φαίνεται ἀκατοίκητος, ἀναριθμητος πληθὺς νησιδίων, πρὸ τῶν ἀκτῶν ἐγκατεσπαρμένη, καὶ πρὸς βορρᾶν, ὅπου αὖξει ὁ κίνδυνος, συμπυκνωμένη, ἀποκορῶει, δίκην θώρακος, τὰς βιαιοτέρας τῆς θεῆλλης ὁρμᾶς, καὶ καταλείπει ἐλευθέραν τὴν διόδον εἰς μόνας τὰς εὐώδεις ὑπερποντίους αὖρας. Οὐδ' ἀρκεῖ τοῦτο· θερμὸν ὕδατος ρεῦμα, ἐναποθηκεῦσαν εἰς τὰς γελοέσσας ἐκτάσεις τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰς φαίδρας τοῦ Φοίβου ἀκτῖνας, διέρχεται εἰτα τὸν Ὠκεανόν, μεγαλοπρεπῆς ὄντως ἐνυγρόβιος ποταμός, καὶ παραπλέον τὰς δυσρίγους Σκανδιναυικὰς ὄχθας, διαχέει περίξ τὸ θάλαπος καὶ τὴν ζωήν, ἐνῷ συνάμα παρακωλύει τὴν καθόδον τῶν πλωτῶν τοῦ πόλου παγετῶν.